

ЕДУКАТИВНА МИСИЈА НА СТУДЕНТСКИТЕ РАЗМЕНИ И ГЛОБАЛНАТА СТОМАТОЛОГИЈА: ПЕРЦЕПЦИИ НА СТУДЕНТИТЕ ПО СТОМАТОЛОГИЈА ОД МАКЕДОНИЈА И СОЕДИНЕТИТЕ АМЕРИКАНСКИ ДРЖАВИ

THE EDUCATIONAL MISSION OF STUDENT EXCHANGES AND GLOBAL DENTISTRY: PERCEPTIONS OF DENTAL STUDENTS FROM MACEDONIA AND THE U.S.

Автор: **Иваноф СК**

Муратовска И¹, Иваноф ЕА², Поповска М³,
Жабочкова-Билбилоска Е⁴

1Стоматолошки Колеџ, Универзитет во Тенеси,
САД

2 Стоматолошки факултет, УКИМ, Скопје,
Катедра за дентална патологија

3Државен Универзитет Кливленд, Медицински
Факултет, САД

4 Стоматолошки факултет, УКИМ, Скопје,
Катедра за Болести на устата и пародонтот

5 Стоматолошки факултет, УКИМ, Скопје,
Катедра за детска и превентивна стоматологија

Autor: **Chris S. Ivanoff**

Pijana Muratovska¹, Athena E. Ivanoff², Mirjana
Popovska³, Erika Zabokova-Bibilovska⁴

1College of Dentistry, The University of Tennessee
Health Science Center U.S.A.

2Saints Cyril and Methodius University, Faculty of
Dentistry-Skopje, Dept. of dental pathology

3Cleveland State University, Cleveland, U.S.A.

4Saints Cyril and Methodius University, Faculty of
Dentistry-Skopje, Dept. of Periodontology

5Saints Cyril and Methodius University, Faculty of
Dentistry-Skopje, Dept. of Pedodontlogy

Апстракт

Цел: Студијата ги оценува перцепциите на студентите од еден Стоматолошки колеџ во САД и еден Стоматолошки факултет во Македонија поврзано со образовната мисија на нивниот Факултет со цел да се промовира глобалната стоматологија и филантропија.

Материјал и метод: Истражувањето беше спроведено анонимно меѓу 307 студенти по стоматологија од САД и 246 студенти по стоматологија од Македонија.

Прашалникот се состои од 22 отворени прашања за истражување на ставовите на студентите во врска со реализација на добротворни цели и развој на филантропијата во стоматолошката пракса како и улогата на стоматолошкото образование во поттикнувањето на овие вредности.

Податоците беа обработени со Microsoft Office Excel и анализирани од страна на JMP статистички софтвер.

Стандарден хи-квадрат тест на Пирсон беше користен за да се споредат категориични променливи ($p \leq 0,05$) вредности.

Abstract

Aim: The study assesses the perceptions of dental students at one dental college in the US and one faculty of dentistry in Macedonia about the educational mission of their dental school to promote global dentistry and philanthropy.

Material and Methods: A survey was conducted anonymously among 307 dental students from the US and 246 dental students from Macedonia.

The questionnaire consisted of 22 close-ended questions to probe students' opinions about charity and philanthropy in dental practice and the role of dental education to foster these values.

Data were processed with Microsoft Office Excel and analyzed by JMP statistical software.

Standard chi-square test of Pearson was used to compare categorical variables ($p \leq 0.05$).

Results: 95.8% of the US and 89.0% of the Macedonian students believe that philanthropy and volunteerism are important attributes of a well-rounded dentist.

Резултати: Вкупно 95,8% од анкетираниите студенти од САД и 89,0% од Македонија веруваат дека филантропијата и волонтерството се важни особини на современо ориентиран стоматолог. Сепак, 49,2% од САД и 60,0% од македонските студенти не веруваат дека нивната обука е специфично наменета за да се учат овие вредности.

Исго така 82,9% од американските и 89,0% од македонските студенти сметаат дека размената на студентите со странски факултет ќе им овозможи да ги разберат подобро културните разлики помеѓу различните народи и ќе ги научи повеќе за филантропијата и волонтирањето.

Кај 77% од студентите од САД и 84% од македонските колеги посочено е дека можноста да учествуваат во меѓународната размена во тек на еден семестар, ќе ги охрабри да учествуваат во добротворни стоматолошки мисии во иднина.

Заклучок: Истражувањето покажа дека стоматолошките студенти и во САД и во Македонија сметаат дека меѓународните размени и контактите со одговорните служби овозможуваат учење за доблестите на филантропијата и волонтерството, а воедно овозможуваат да научат како да си помагаат едни на други и покрај постојните разлики помеѓу нив.

Клучни зборови: истражување, студентски перцепции, глобална стоматологија, филантропија, меѓународна размена, мултикултурализам, волонтерство, стоматолошко образование

However, 49.2 % of the US and 60.0% of the Macedonian students did not believe that their training specifically aimed to teach those values.

82.9% of the American and 89.0% of the Macedonian students felt that a student exchange at a foreign school would enable them to better understand culturally diverse peoples and teach them about philanthropy and volunteering.

77% of the students from the US and 84% of their Macedonian colleagues indicated that the opportunity to participate in an international exchange for one semester would encourage them to participate in charitable dental missions in the future.

Conclusion: The survey showed that dental students both in the US and Macedonia believe that international clerkships can teach students about the virtues of philanthropy and volunteerism as they learn to serve each other, despite their diversity.

Key words: survey, student perceptions, global dentistry, philanthropy, international exchanges, multiculturalism, volunteerism, dental education

Вовед

Најзначајната цел на стоматолошкото образование е да ги обучи стоматолошките студенти за нивната идна практична работа.¹ Американската стоматолошка асоцијација (ADA) препорачува мисијата на стоматолошките факултети да вклучува: (1) програми во кои студентите, персоналот и факултетот ќе се грижат за незгриженото население преку активност на клиниката и праксата во заедницата; (2) обука за студентите во која стекнуваат културна компетентност и обезбедување на потребните знаења и вештини за да се справат со различни националности.² Оттука, Комисијата за стоматолошка акредитација (CODA) бара создавање на стоматолошки планови и програми со цел да се осигура дека дипломираните студенти се спремни во справувањето со разновидни популации на пациенти и дека поседуваат интерперсонални и комуникациски вештини за да функционираат успешно во една мултикултурна работна средина.³

Потребата за интегрирање на културната компетенција во денгалните курикулуми е добро документирана во литературата.^{4,5} Сепак, методите за увежбување на овој вид компетенција на стоматолошките студенти не се стандардизирани. Повеќето денгални факултети ја интегрираат културната компетенција во нивната програма како компонент од постоечки предавања, наспроти нагласени самостојни предавања.⁶ Повеќето програми ја подучуваат културната компетенција само во прва година, додека само една третина од програмите ја интегрираат културната компетенција во сите студиски години.⁷

Формата на предавање или семинар е најчесто застапена.⁸⁻¹⁰ Овие едукативни реформи имаат за цел да го подобрат пристапот на квалитетна денгална грижа кај ранливи групи на пациенти.¹¹ Рационалноста за интегрирање на меѓукултурна едукација во тек на школувањето е да се произведат стоматолози кои имаат развиено сочувство, социјална свест и се ориентирани кон потребите на заедницата.^{6,12} Докажано е дека подучувањето на културно-компетентни здравствени професионалци е поврзано со подобрување на комуникацијата меѓу пациентот и медицинското лице, потоа има поголем избор и задоволство од страна на пациентите, како и подобрување на пристапот до третман на пациенти од различни раси или етнички малцинства.⁴ Содржината на водичот може исто така да придонесува за унапредувањето на студентското познавање на различните култури и самосвеста поврзана за тоа.¹⁰ Како и да е, постојат мал број информации во литературата со осврт кон глобалната стоматологија и потенцијалот да се подготват студенти кои по-

Introduction

The most obvious aim of dental education is to train dental students for future practice.¹ The American Dental Association (ADA) has recommended further that the mission of dental schools also include: (1) programs in which students, residents, and faculty provide care for underserved populations in community clinics and practices; (2) training in cultural competency to provide necessary knowledge and skills to deal with diverse populations.² Hence, the Commission on Dental Accreditation (CODA) requires dental curricula to ensure that graduates are competent in managing a diverse patient population and have the interpersonal and communication skills to function successfully in a multicultural work environment.³

The need to integrate cultural competence training into dental curricula is well documented.^{4,5} However, methods to train culturally competent dental students are not standardized. Most dental schools (82%) integrate cultural competence into their curricula as a component of existing courses rather than as stand-alone courses.⁶

A majority of programs teach cultural competence only during the first year, while only a third of the programs integrate cultural competence content into all four years.⁷

The lecture/seminar format is used most frequently.^{8,10} These educational reforms aim to improve equal access to quality dental health care by disparate groups.

However, there is little information in the dental literature with regard to global dentistry and its potential to prepare culturally competent dentists.

A survey was conducted among 553 American and Macedonian dental students to probe students' perceptions about global dentistry and philanthropy as it relates to the current mission of dental education. The questionnaire was first developed and piloted in a study with Sofia Medical University Faculty of Dental Medicine, Sofia, Bulgaria and reported in an earlier publication.¹² In turn, the study was extended to include perceptions of Macedonian dental students.

The purpose of the study is to gain insight from students as to whether dental schools should integrate global dentistry into their curricula and develop externships with foreign dental schools to treat underserved areas of the globe.

седуваат културолошки ориентирана спремност. Истражувањето беше спроведено помеѓу 553 американски и македонски студенти по стоматологија со цел да се осознае нивната перцепција за создавање на стоматолошки кон поседуваат културна компетенција. Прашалникот за прв пат е осмислен и развиен за пилот-студија меѓу Денталниот колеџ на Универзитетот на Тенеси во Мемфис, Тенеси САД и Факултетот по дентална медицина, Медицинскиот универзитет-Софија, Софија, Бугарија, каде се објавени резултатите во прегодна публикација.¹² Потоа студијата е проширена со вклучување на перцепцијата на македонските студенти по дентална медицина. Целта на студијата е добивање на директно мислење од студентите дали денталните факултети треба да ја интегрираат т.н. глобалната стоматологија во нивните водичи и да развијат надворешна соработка со странски дентални факултети за да се вклучи популацијата од неразвиените области и ранливите социјални групи.

Материјали и метод

Оваа студија беше одобрена од Институционалниот рецензентски совет на Универзитетот на Тенеси (# 12-02040-XM) како и Стоматолошкиот факултет при УКИМ, и продеканот за наука. Студијата беше прифатлива за разгледување по наод 45CFR46.101 (b) (2), бидејќи студијата/проектот вклучува директно истражување со користење на образовни тестови, испитувања, процедури и интервјуа, или набљудување на општественото однесување. Без усвоени методи дадени во прегодната студија во Стоматолошкиот факултет во Софија, Бугарија, за овој вид истражување.¹³ Истражувањето вклучува дваесет и две прашања (воглавно ДА/НЕ) кои се однесуваат на филантропијата и глобалната стоматологија и притоа беше спроведена меѓу студенти од дентална медицина од првата (D1), втората (D2), третата (D3), и четвртата (D4) година (n = 307/340) во Факултетот за стоматологија, Универзитет на Тенеси (UT). Паралелно истражување (n = 246/390) беше спроведено во Стоматолошкиот факултет при УКИМ со истите прашања преведени на македонски јазик (сл. 1).

Учеството во анкетата беше на доброволна основа и одбивањето да учествуваат во истата не влијаеше негативно на студентите во било кој начин. На анкетата т.н. “Survey Monkey”-формат, предвидена е целосна анонимност на поединечните учесници и на доверливост на податоците.

Стандарден Пирсон хи-квадрат тест беше искористен за да се споредат различните категории

Materials & methods

This study was approved by the Institutional Review Boards of Saints Cyril and Methodius University Faculty of Dentistry, and the University of Tennessee Health Science Center (#12-02040-XM). The study was eligible for exempt review under 45CFR46.101 (b)(2) because the study/project involves eligible research using educational tests, surveys, interview procedures, or observation of public behavior.

Methods reported in an earlier study with the Sofia Medical University Faculty of Dental Medicine, Sofia, Bulgaria, were adopted for this investigation.¹²

A survey involving twenty-two questions (mostly YES/NO) related to philanthropy and global dentistry was conducted among D1, D2, D3, and D4 pre-doctoral dental students (n=307/340) at UTHSC College of Dentistry (UT). A parallel survey (n=246/390) was conducted at Saints Cyril and Methodius University Faculty of Dentistry (SCM) with exactly the same questions translated into Macedonian (Fig. 1).

Participation in the survey was voluntary and failure to participate did not adversely affect the students in any way. The “Survey Monkey” format provided for complete anonymity of individual participants and the confidentiality of the data.

A standard Pearson chi-squared test was used to compare between categorical variables ($p \leq .05$).¹³ Chi-squared test assessed whether paired observations on two variables are independent of each other (i.e. polling responses from people of different nationalities to see if one’s nationality affects the response).¹⁴

The survey was adapted for online administration as separate pre-test and post-test databases. The data were downloaded to a Microsoft Office Excel spreadsheet and analyzed with JMP statistical software.

A cross-national focus group,^{15,16} comprised of six Macedonian and American officials, educators and students, developed the questionnaire. The group, led by a moderator, was brought together (by SKYPE) to discuss survey topics.

Two translators produced a draft translation, two reviewers reviewed translations with the translators, and one adjudicator decided whether the translation was ready for fielding.^{15,16}

A pilot study was conducted to pretest procedures and materials involved in data collection, and to

со променливи вредности ($p \leq 0,05$).¹⁵ Хи-квадрат тест проценува дали се поврзуваат забелешките за две променливи вредности кои се независни една од друг (т.е. избраните одговори од луѓето од различни националности за да се види дали националноста влијае на одговорот.)¹⁴ Истражувањето беше адаптирано за онлајн администрација како посебен пре-тест и пост-тестов, за анализа на база на податоци.

Меѓународната работна (фокус) група,^{15,16} којашто се состои од шест македонски и американски администратори, два факултети и дел од студентите, го создадоа прашалникот. Групата, предводена од модератор, комуницира редовно преку интернет (Skype) со цел да разговара за темите на студијата. Двајца преведувачи го подготвија работниот превод, двајца рецензенти го прегледаа преводот со преведувачите, а арбитер проценува дали преводот е подготвен за претходно тестирање и потоа за конечно анкетирање.^{15,16}

Беше спроведена пилот-студија за да се проверат процедурите и материјалите вклучени во собирањето на податоците, како и одговорите. Ретроспективно тестирање беше користено за унифицирање на анкетата на македонски јазик, за да се обезбеди дека истражувањето адекватно ги пренесува предвидените прашања, ги мери ставовите, вредностите, пријавените факти и дека податоците биле изложени во согласност со одредени протоколи во истражувањата и во двете земји и на двата јазици.^{15,16}

Прашањата имаат цел да ги истражуваат студентските перцепции за глобалната стоматологија и филантропија во врска со нивното стоматолошко образование.¹⁴ Прашањата се дизајнирани врз основа на целите и на задачите на двата стоматолошки факултета, на препораките од ADA и барањата од CODA. Анкетната карта се состои од 22 прашања од затворен тип со одговори ДА/НЕ, а одговорите на 5-те прашања одземаат 1 минута. На овој начин се гарантира вниманието на студентите цело време.¹⁷ Едно отворено прашање беше додадено за да се открие претходната посветеност на учениците во добротворни мисии. Едно прашање го проценува мислењето на учениците дали нивната стоматолошка едукација всушност има намера да ја зголеми нивната културна компетентност.

Другите прашања го откриваат оценувањето на учениците за исполнувањето на овие цели. Врз основа на прелиминарен тест во еден од четирите класи, очекуваната активност на учество беше 30%. Вкупно 730 студентите беа поканети да учествуваат во финалната студија.

estimate response rates. Retrospective think aloud pretesting was used to harmonize the Macedonian language version and ensure that the survey adequately conveyed the intended research questions, measured the intended attitudes, values, reported facts, and that the collections of data were conducted according to specified study protocols in both countries and languages.^{15,16}

The questions intended to probe student attitudes about global dentistry and philanthropy as it relates to their dental education.¹⁷

The questions were designed around the mission statements of each dental school, ADA recommendations, and CODA requirements. The survey was limited to 22 Yes/No questions (5 closed-ended questions per minute) to ensure attention span.¹⁷

One self-report question was added to elicit data relating to students' prior involvement in charitable dentistry. One question assessed students' awareness of the intent of their dental education to make them culturally competent.

Other questions were designed to assess students' perceptions about the fulfillment of those goals. Based on the face-to-face pre-test in one of the four classes, the expected response rate was 30%. 730 students were invited to participate in the final survey.

Results

Of the total number of American (US) and Macedonian (MK) freshmen, sophomores, juniors, and seniors solicited to participate in this survey, 90% US and 63.1% MK students responded (Fig.2). The margin of error for the entire sample ($n=553$) was (+/- 4%, 95% CI). The margin of error for sample US ($n=307$) was (+/- 5%, 95% CI). The margin of error for sample MK ($n=246$) was (+/- 7%, 95% CI).

Chi-square test p-values for most of the items were well below 0.05, indicating the differences in the percent of YES and NO answers for Macedonia and US probably represent real substantive differences in opinion between student groups. There was no statistical difference in opinion between US and MK students for questions 1, 2, and 3 ($p > .05$).

Based on the total number of respondents, the majority of the students from the US (84.2%; Table 1) and Macedonia (86.0%; Table 2) believed that a multicultural school environment helps dental students develop understanding and respect for other peoples. (See Table 3 for combined US and MK re-

Резултати

Од вкупниот број американски и македонски бруцоши, студенти во втора година, трета и четврта и петта година кои требаше да учествуваат во оваа анкета, одговориле 90% од американските и 63,1% од македонските студенти (сл. 2).

Можноста за грешка за целиот примерок ($n=553$) изнесуваше (+/-4%, 95% интервал на доверба). Можноста за грешка кај американскиот примерок ($n=307$) изнесуваше (+/-5%, 95% интервал на доверба). Можноста за грешка кај македонскиот примерок ($n=246$) изнесуваше (+/-7%, 95% интервал на доверба). Р-вредностите од Хи-квадрат тестот за најголем дел од параметрите беа под 0,05, укажувајќи дека разликите во процентите на одговорите ДА и НЕ за Македонија и САД најверојатно ги претставуваат реалните суштински разлики во мислењето помеѓу групите студенти. Не постоеше статистичка разлика во мислењето меѓу американските и македонските студенти за прашањата 1, 2 и 3 ($p > ,05$).

Врз основа на вкупниот број испитаници, најголем дел од студентите од САД (84,2%, Табела 1) и од Македонија (86,0%, Табела 2) верувале дека мултикултурната средина во факултетот им помага на студентите по стоматологија да развијат разбирање и почит за другите луѓе. (Види Табела 3 за комбинираниот американски и македонски одговор). Најголем број од студентите (74,8% од САД; 72,0% од Македонија) се согласиле дека е важно учењето на културните разлики и чувствувале дека нивната стоматолошка едукација адекватно ги подготвила за да ги разберат различните популациони групи и/или нивните предизвици за водење грижа за добро орално здравје (81,8% САД, 80,0% Македонија). Генерално, најголем број студенти од двете групи (85%) веруваат дека познавањето на културите е важно во стоматолошката едукација и се чувствувале соодветно подготвени да ги прифатат предизвиците кои ги носат со себе различните групи во одржувањето грижа за оралното здравје (76,2%). Стоматолошкиот наставен кадар генерално се согласува дека волонтирањето и хуманоста се важни квалитети на добро оформен и сочувствителен стоматолог. Оваа перцепција исто така беше едногласно споделена од испитуваните студенти, и во САД (95,8%) и во Македонија (89%). Како и да е, половина од испитаниците од САД (49,2%) и 60% од Македонија чувствувале дека нивната стоматолошка едукација немала некоја јасна цел а да ги врежи придобивките на волонтеризмот и хуманоста. Запрашани да посочат програма или курс во нивниот курикулум кој

sponses.) The majority of the students (74.8% US; 72.0% MK) agreed that it is important to teach them about cultural diversity; and felt that their dental education did adequately prepare them to understand diverse population groups and/or their challenges to obtaining good oral health care (81.8% US; 80.0% MK).

In general, most students from both groups (85%) believe that cultural competence is important in dental education and felt adequately prepared to confront the challenges of disparate groups in accessing oral health care (76.2%).

Dental educators would generally agree that volunteerism and philanthropy are important qualities of a well-rounded and compassionate dentist; and this perception was unanimously shared by the students surveyed, both in the US (95.8%) and MK (89%).

However, as many as half the respondents from the US (49.2%) and 60% from MK felt that their dental education did not specifically aim to inculcate the attributes of volunteerism and philanthropy.

When asked to identify a program or course in their dental curriculum that specifically teaches them about volunteerism and philanthropy, 59.1% of the US students and 72% in Macedonia were unable to. Only 15.9% of the US seniors (11/69; Table 4) identified a local community-based dental mission they were required to participate in; while MK dental students reported none (0%). Only one US student reported volunteering in a humanitarian mission abroad.

When asked whether their dental school's mission statements reverberate with a commitment to advance global dentistry, the majority of both US (84.5%) and MK students (68%) answered YES, although neither school's mission statement explicitly includes it as a goal.

Nevertheless, half of the students both from the US (45%) Macedonia (57%) still felt that their dental school does not do enough to encourage philanthropy and volunteerism, nor fulfills what the students perceived to be a genuine commitment to promoting global dentistry (US 36%; MK 46%).

The majority of students (US 84%; MK 90%) did agree, however, that dental schools have a moral duty to actively raise the level of oral health care in underserved global communities.

Approximately 85% of the US students indicated that it is important for dental schools to further

специјално има намера да ги научи студентите во врска со волонтирањето и хуманоста, 59,1% од американските студенти и 72% од македонските студенти не биле во можност да го направат тоа. Само 15,9% од американските студенти во последната година од студините (11/69, Табела 4) посочиле локална стоматолошка мисија насочена кон заедницата во која од нив било побарано да учествуваат, додека македонските студенти по стоматологија не посочиле ниту една (0%). Само еден американски студент посочил волонтирање во хуманитарна мисија во странство.

Запрашани дали мисијата на нивниот стоматолошки факултет е насочена кон ширење и подобрување на глобалната стоматологија, најголем дел од американските (84,5%) и од македонските студенти (68%) одговориле со ДА, иако ниту еден официјален документ кој се однесува на мисијата на факултетот не ја наведува експлицитно таа цел. Сепак, половина од студентите и од САД (45%) и од Македонија (57%) се уште чувствуваат дека нивниот стоматолошки факултет не прави доволно за да ја мотивира хуманоста и волонтирањето, ниту пак го исполнува тоа што студентите го истакнуваат за да бидат вистински вклучени во промовирањето на глобалната стоматологија (САД 36%, Македонија 46%). Најголем дел од студентите (САД 84%, Македонија 90%) како и да е, се согласиле дека стоматолошките факултети имаат морална одговорност активно да го подигнат нивото на грижата за оралното здравје кај глобалните заедници кои имаат недостиг од грижа.

Околу 85% од американските студенти сметаат дека е важно стоматолошките факултети и понатаму да им нудат можности на студентите за учество во меѓународни програми на размена. Македонските студенти едногласно (91%) го изјавиле ова мислење. Најголем дел и од американските (78,1%) и од македонските студенти (85%) се изјасиле дека ако имале шанса да учествуваат во меѓународна програма на размена за време на учебната година, тие би учествувале.

Според нивното мислење, клиничките вежби и искуствата во областите во светот кои имаат недостаток од стоматолошка заштита: (а) ќе го поттикне глобалниот развој на стоматологијата (САД 89,8%, Македонија 83%); (б) ќе промовира разбирање за културните и socioeconomicките разлики во заедниците во кои дипломците ќе делуваат (САД 93,4%, Македонија 83%); (в) ќе ги научи студентите за придобивките од хуманоста и волонтирањето (САД 92,8%, Македонија 84%). Тие чувствуваат дека можностите за меѓународна размена со други факултети ќе го подобри нивното стоматолошко образование на начини кои моментално не се опфатени (САД 78,1%, Ма-

provide dental students with opportunities to participate in international exchange missions. Macedonians unanimously (91%) reverberated with this opinion. The majority of the students both from the US (78.1%) and Macedonia (85%) indicated that if they had a chance to participate in an international exchange program during the school year, they would participate.

In their opinion, clinical rotations and field experiences in underserved areas of the world would: (a) foster the global advancement of dentistry (US 89.8%; MK 83%); (b) promote an appreciation for cultural and socioeconomic diversity of the communities graduates will be serving (US 93.4%; MK 83%); (c) teach students the virtues of philanthropy and volunteerism (US 92.8%; MK 84%). They felt that international exchange opportunities with other schools would enhance their dental education in ways that are not presently fulfilled (US 78.1%; MK 85%).

The student consensus was that an opportunity to spend a semester at a foreign dental school would help them better understand culturally diverse peoples and teach them about philanthropy and volunteerism (US 82.9%; MK 89%).

When asked if they were presently involved in any domestic dental mission whose aim was charitable, 27.2% of the Americans and 39% the Macedonians reported YES. Although 18.1% of the US and 27% of the MK students also indicated they were presently involved in an international dental mission whose aim is charitable, only one US student specifically identified such a program. About 77% of the US students and 84% of their MK colleagues indicated that an international exchange opportunity for one semester may encourage them to consider charitable dental missions in the future.

Discussion

When comparing the response rates of both student groups, it was interesting to note that, although the total UT class size (340) was almost equal to the pool of students from SCM (390), 90% of the US students (307) responded in comparison to 63.1% of the MK students (246).

It is difficult to explain the difference in the level of student participation as response rates can be influenced by many factors. Internal surveys will generally receive a 30-40% response rate.¹⁷

If respondents believe that participating in a survey will result in real improvements response rates may

кедонија 85%). Консензусот кај студентите се однесува на тоа дека можноста за поминување семестар во странски стоматолошки факултет ќе им помогне за подобро да ги сфатат културните разлики кај луѓето и ќе ги научи на хуманост и волонтирање (САД 82,9%, Македонија 89%). Запрашани дали моментално се вклучени во некоја домашна стоматолошка мисија чија цел е добротворна, 27,2% од американските и 39% од македонските студенти одговориле со ДА. Иако 18,1% од американските и 27% од македонските студенти исто така се изјасниле дека моментално се вклучени во меѓународна стоматолошка мисија чија цел е добротворна, само американските студенти специфично посочиле која е таа програма. Околу 77% од студентите од САД и 84% од нивните колеги од Македонија одговориле дека можноста меѓународна размена од еден семестар може да го поттикне и мотивира да започнат добротворни стоматолошки мисии во иднина.

Дискусија

Кога ќе се споредат стапките на одговор на двете групи ученици, интересно е да се напомене дека иако вкупниот број учесници од УТ (340) е речиси еднаков на бројот од студенти од УКИМ (390), 90% од американските студенти (307) одговориле на анкетата во споредба со 63,1% во МК ученици кои ги дале своите одговори (246). Тешко е да се објасни разликата во нивото на учество на студентите, а одговорот може да биде под влијание на многу фактори. Интерни анкети генерално ќе добијат 30-40% одговор за постапката.¹⁷ Ако испитаниците веруваат дека учеството во анкетата ќе резултира со вистинско подобрување бројот на одговорите може да се зголеми.¹⁸ Ова може да биде случај со групата САД. Видејќи форматот на истражувањето не дозволи коментари на одговорите, нема дополнителни информации можат да се добијат.

Иако стапките на одговор може да ги зголемат претходните 85% што е можно ако испитуваната група е мотивирана,¹⁸ тоа не значи дека групата од УКИМ беше помалку мотивирана или дека резултатите се помалку сигурни. Неодамнешните студии покажаа дека испитувањата со пониски стапки на одговор (5% -20%) може да даде поточни мерења од анкети со повисока стапка на одговор (околу 60 или 70%).¹⁹⁻²¹ Едноставно прашалниците не се погодни за некојособи, што може да има улога во пониската стапка на одговор на групата од МК, особено ако анкетите не се дел од нивната култура и навика.

Интересно е да се напомене дека 86,0% на испитаниците од УКИМ се согласиле со Америка-

increase.¹⁸ This may have been the case with the US group. Since the survey format did not allow for comments to probe responses, no additional information could be gained that may have been insightful.

Although response rates can soar past 85% when the respondent population is motivated,¹⁸ this does not mean that group MK was less motivated or that the results are less reliable. Recent studies have shown that surveys with lower response rates (5%-20%) may yield measurements as/more accurate than surveys with higher response rates (near 60 or 70%).¹⁹⁻²¹

Questionnaires are simply not suited for some people and this may have played a role in the lower response rate of group MK, especially if surveys are not part of their culture.

It is interesting to note that 86.0% of SCM respondents agreed closely with the Americans (84%) that multiculturalism in dental school promotes understanding and respect for different peoples. These findings may be a reflection of the students' attitudes toward cultural competence training which, in turn, may be influenced by multiple contextual factors, including their dental school.

The literature reports that dental school environments that promote inclusion and respect for multiple cultures are significantly associated with students' perceptions of the adequacy of curriculum time for cultural competency and their preparedness to treat racially and culturally diverse groups.²²

Despite this fact, only eleven students from the US (Table 4) indicated a specific community-based dental mission they were required to participate in, while none of the students in Macedonia indicated such a program. Furthermore, only one American student reported a specific humanitarian mission abroad in which the student participated as a volunteer.

It is interesting to note that 86.0% of SCM respondents agreed closely with the Americans (84%) that multiculturalism in dental school promotes understanding and respect for different peoples. These findings may be a reflection of the students' attitudes toward cultural competence training which, in turn, may be influenced by multiple contextual factors, including their dental school.

The literature reports that dental school environments that promote inclusion and respect for multiple cultures are significantly associated with stu-

ниците (84%) дека мултикултурализмот во стоматолошките факултети промовира разбирање и почитување на различните народи. Овие наоди можат да бидат одраз на ставовите на учениците кои имаат желба за обука на културна компетенција, која пак може да биде под влијание на повеќе конститутивни фактори, вклучувајќи го и нивниот стоматолошки факултет. Литературните извештаи прикажуваат дека стоматолошките средини кои промовираат вклученост и почитување на повеќе различни култури се значително поврзани со перцепциите на учениците за адекватноста на наставната програма во тек на времето на развој на културна компетентност и нивната подготвеност да се третираат расните и културно разновидните групи.²² И покрај овој факт, само единаесет студенти од САД (Табела 4) прифаќаат специфична општествено-базирана мисија во која се бара учество, додека ниту еден од студентите во Македонија наведуваат таков план. Исто така, само еден американски студент пријави учество како волонтер во хуманитарна мисија во странство.

Како дополнителен интерес, половина од испитаниците во Америка 49,2% и 42% во Македонија посочија дека нивното стоматолошко образование нема конкретна цел да влијае на студентите кои почитувањето на вредностите за волонтерство и филантропија. Неколку прашања беа специјално дизајнирани за да се оцени перцепцијата на студентите во врска со постоечкиот наставен план барајќи од нив да идентифицираат каде и како културната компетенција била претходно предвидена. Во случаите кај УТ студентите, 27,4% (n = 84) идентификуваа поучни содржини во предавања како што се „Забоздравство во заедницата“ (10,7%, n = 33) и „Етика“ (за 5,2%, n = 16). Само 5,2% (n = 16) од американските испитаници посочиле клиничко искуство кое овозможило на студентите да комуницираат со различни културни групи волонтерски во два клинички програми, потпомогнато во дел од спонзорство од универзитетот (Табела 4). Интересно, само еден студент (<1%) изјавил учество во : „Дајте им насмевка на децата,“ додека 6,2% (n = 19) се изјасниле за учество во мисии спонзорирани од страна на црковни организации или приватни претпријатија; и 5,5% (n = 17), покажува дека тие биле изложени на расните и етничките разлики за прашањата поврзани со учеството во различни студентски стоматолошки асоцијации.

Вкупно 45,2% (139/307) од целиот број студенти од САД индицира дека се изложени на некој вид на сообразност со културна компетенција и / или волонтерска можност што ги уче за филантропија или пак е дел од стоматолошката програма

students' perceptions of the adequacy of curriculum time for cultural competency and their preparedness to treat racially and culturally diverse groups.²²

Despite this fact, only eleven students from the US (Table 4) indicated a specific community-based dental mission they were required to participate in, while none of the students in Macedonia indicated such a program. Furthermore, only one American student reported a specific humanitarian mission abroad in which the student participated as a volunteer.

Of further interest, half the UT respondents (49.2%) and 42% at SCM indicated that their dental education did not specifically aim to inculcate students with a respect for volunteerism and philanthropy. Several questions were specifically designed to evaluate students' perceptions about the existing curriculum by asking them to identify where and how cultural competence had been addressed previously in this regard.

In the case of the UT students, 27.4% (n=84) identified some didactic content in courses such as "Community Dentistry" (10.7%; n=33) and "Ethics" (5.2%; n=16). Only 5.2% (n=16) US respondents indicated clinical experiences that provided students with opportunities to interact with diverse cultural groups as volunteers in two free community-based clinic programs, supported in part by school sponsorship (Table 4).

Interestingly, only one student (< 1%) reported "Give Kids a Smile;" while 6.2% (n=19) reported participation in missions sponsored by church organizations or private enterprises; and 5.5% (n=17) indicated they were exposed to racial and ethnic disparity issues from involvement in various student dental associations.

All together about 45.2% (139/307) of the total US students indicated being exposed to some form of cultural competence content and/or volunteer opportunity that taught them about philanthropy either from the dental curriculum (60.4%; 84/139), participation in church or privately sponsored community missions (13.7%; 19/139), school-sponsored community service programs (11.5%; 16/139), or involvement in student dental associations (12.2%; 12/139).

On average, about 11% of each of the four classes, D1 to D4, reported being exposed to some cultural competence matters. Despite these numbers, more than half the students (54.8%) did not perceive any exposure to cultural competency content or material

(60.4%; 84/139), учеството на црквата или приватно спонзорирани активности (13.7%; 19/130), универзитетско-спонзорирани програма (11.5%; 16/139) или преку учество на студентот во стоматолошки асоцијации (12.2%; 12/139). Во просек, околу 11% од секоја од четирите години, D1 до D4, пријавиле дека биле изложени на некои прашања поврзани со културна компетенција.

И покрај овие бројки, повеќе од половина од студентите (54.8%) не гледаат никаква изложеност на содржина за културна компетентност или материјал што е еквивалентен за специфичен развој на доблестите на филантропијата.

Универзитетот во Тенеси промовираше неколку теренски програми во заедницата за вклучување на јуниори и сениори во хуманитарни акции и 11.5% од овие студенти можат да сведочат за локално учество во училиште спонзорано во хуманитарната служба. Македонските студенти (100%), од друга страна, изјавиле дека не биле во можност затоа што не постоела таква локална или меѓународна програма. Ова во голем дел се должи на финансиските можности на факултетите, како и на студентите, бидејќи луѓето кои се ангажирани во хуманитарни мисии, без разлика дали домашни или странски, често го прават тоа на рачун на своето време и свој трошок. Сепак, иако задолжителното учество во грижата за оралното здравје суштински може да ја зголеми кај студентите самоефикасноста и културната компетентност, доказите сугерираат дека тоа не може да доведе до зголемување на нивната намера да обезбеди стоматолошка заштита последователно.²³ Истражувањето укажува дека, сепак, обуката за културна компетенција во САД напредува, но постои желба за дополнително поврзување со надворешни служби за да се постигне повеќе демонстрација на основните цели на културната компетенција која е значајна кај студентите.

Некои студии покажуваат дека учениците имаат тенденција да ги преценуваат своите културни осознавања.²⁴ За разлика од ова истражување, повеќето стоматолошки дипломирани стоматолози и веруваат дека нивното образование не ги подготвува добро за лекување на пациентите од различни културни потекла поинакви од нивните.^{25,26} Литературата, исто така, објавува дека студентите комуникациски вештини се помалку ефективни при работа со пациенти од различни етнички или културни средини,²⁷ особено кога стоматолошка заштита и резултатите се под влијание на културата базирана врз верувањата и праксата.²⁸ Од друга страна, студентите и стоматолозите кои добиваат образование за културна компетенција се со поголема веројатност и намера за лекување на пациенти од други

that was equivalent to specifically being taught the virtues of philanthropy.

All together about 45.2% (139/307) of the total US students indicated being exposed to some form of cultural competence content and/or volunteer opportunity that taught them about philanthropy either from the dental curriculum (60.4%; 84/139), participation in church or privately sponsored community missions (13.7%; 19/130), school-sponsored community service programs (11.5%; 16/139), or involvement in student dental associations (12.2%; 12/139).

On average, about 11% of each of the four classes, D1 to D4, reported being exposed to some cultural competence matters. Despite these numbers, more than half the students (54.8%) did not perceive any exposure to cultural competency content or material that was equivalent to specifically being taught the virtues of philanthropy.

Since UT has promoted several community outreach programs to involve the juniors and seniors, 11.5% of these students could testify to local participation in school-sponsored humanitarian service. SCM students (100%), on the other hand, were unable to because no such local or international program existed.

This in great part is due to the financial capabilities of the school as well as the students, since people engaged in humanitarian missions, whether local or international, often do so on their own time and expense.

Nevertheless, although mandatory participation in oral health clerkships may increase students' self-efficacy and cultural competence, evidence suggests that it may not lead to an increase in their intent to provide dental care in such settings afterwards.²³

Some studies suggest that students tend to overestimate their cultural competence.²⁴ In contrast to this study, most dental graduates and dentists believe that their education did not prepare them well to treat patients from cultural backgrounds different from their own.^{25,26}

The literature also reports that students' communication skills are less effective when working with patients from different ethnic or cultural backgrounds,²⁷ especially when dental care and outcomes are influenced by culturally based beliefs and practices.²⁸

On the other hand, students and dentists who do receive cultural competence education are more

култури.²⁶ Зголемена изложеност на пациентите од повеќе култури во текот на стоматолошки факултет, исто така, е во корелација со зголемена подготвеност кај стоматолози за лекување на пациентите од различни етнички и културни групи и подобрување на меѓу-културните комуникациски вештини.^{29,31}

Оваа студија покажува дека обуката за културна компетентност е важна за многу американски и македонски стоматолошки студенти, но во различен степен што може да биде зависна од културните фактори, како што е националноста. Сепак, тоа е важно за двете групи ученици, без оглед на нивната националност, исто така, да имаат можност во развојот на глобалната стоматологија да ја задоволат личната потреба за филантропијата. Постојат докази дека изложувањето на различни пациентот во текот на поставените ротации на студентите, подобро се подготвуваат студентите за да ги третираат овие популации после дипломирањето.³²

Резултатите од оваа студија се во согласност со истражувањето спроведено меѓу стоматолошките студенти во Индија. Во индиската анкета, мнозинството (87%) стоматолошки студенти кои одговориле, исто така изразиле желба да волонтираат со нивните стоматолошки вештини во меѓународните мисии, наоучениците се изјаснуваат дека не размислувале за прашања од глобалната оралното здравје (99,2%); не биле обучени да му служат на недоволно развиеното население (68%); не биле обучени за етика во очување на глобалното здравје (70,1%) или за културната компетенција во решавањето на прашањата за оралното здравје (100%). Овие наоди укажуваат на потребата за дополнителна едукација за глобалното орално здравје во форма на курс во водичите.³³

Хуманитарно-образовни патувања во недоволно развиени заедници може да има значителни лични, професионални и социјални влијанија на стоматолошките студенти.³³ Мисиите исто така можат да го зголемат културно образование, меѓу-културните професионални врски, самодовербата и свеста за јавното здравство. Тие исто така им нудат на стоматолошки студенти важна образовна можност со која може да се направи значителен придонес за подобрување на орална здравствена заштита во недоволно развиените руралните заедници низсветот.³⁴

Постојат извештаи дека учењето на услужни програми, вклучувајќи ги стоматолошките факултет во странство, можат да им овозможат на студентите да ги користат нивните клинички вештини во реални ситуации, додека обезбедување на студентите со насочено време за размислување може да ја подобри наставата и да

likely to report having intentions to treat patients from other cultures.²⁶ Increased exposure to patients from multiple cultures during dental school also correlates with an increased willingness among dentists to treat patients from diverse ethnic and cultural groups and improved cross-cultural communication skills.^{29,31}

Some studies suggest that students tend to overestimate their cultural competence.²⁴ In contrast to this study, most dental graduates and dentists believe that their education did not prepare them well to treat patients from cultural backgrounds different from their own.^{29,31,36}

The literature also reports that students' communication skills are less effective when working with patients from different ethnic or cultural backgrounds,²⁷ especially when dental care and outcomes are influenced by culturally based beliefs and practices.²⁸

On the other hand, students and dentists who do receive cultural competence education are more likely to report having intentions to treat patients from other cultures.²⁸

Increased exposure to patients from multiple cultures during dental school also correlates with an increased willingness among dentists to treat patients from diverse ethnic and cultural groups and improved cross-cultural communication skills.^{29,30}

This study shows that cultural competency training is important to many US and MK dental students, but to varying degrees which may be dependent on cultural factors such as one's nationality.

However, it was important to both student groups regardless of their nationality, to also have opportunities in global dentistry that satisfy a personal need to perform philanthropy. There is some evidence that exposure to diverse patient populations during extramural rotations better prepares students to treat these populations beyond graduation.²⁵

The results of this study are consistent with a survey conducted among dental students in India. In the Indian survey, the overwhelming majority (87%) of responding dental students also expressed a desire to volunteer their dental skills in international missions, although the students felt they were not being taught about global oral health issues (99.2%); had not been trained to serve underserved populations (68%); had not been trained in global health ethics (70.1%) or for cultural competence in addressing international oral health issues (100%).

ја поттикне граѓанска одговорност во конкретно партнерство со заедницата.^{25,26} Исто така, може да се зголеми културната свест на студентите, меѓу-културните комуникациски вештини и разбирањето на здравствените бариери со кои се соочуваат различни групи на население.²⁵ Доказите цврсто укажуваат дека иако меѓу-културната приспособливост на студентите може да биде зголемена со меѓу-културна обука во училищата, сепак меѓу-културни средби се потребни за да им овозможат на студентите да се развие компетентност во обезбедување на меѓунационална здравствена грижа.²⁷

Програмите за размена надвор од воспоставените граници, можат дополнително да допринесат кај студентите за развој на културните ставови кон оралното здравје, комуникацијата и однос лекар-пациент, што секако тие тоа го носат во пракса назад во својата земја.^{28,29,33} Се додека се обезбедува искуство кое ги изложува студентите на социјално, еколошко и културно влијание кои влијаат и врз односот кон здравјето и болестите, искуството на светското стоматолошко образование во заедницата може да се прошири на развој на социјалните вештини кај студентите, се стимулира нивната креативност и самодоверба и се обезбедува можност да се доживеат клинички ситуации кои се среќнуваат во реалниот живот.³⁸ Исто така, може да обезбедат вредни професионални размени, каде стоматолошките факултет и студентите можат да разговараат за новите прашања и да научат од своите колеги.

Збирно, истражувањето сугерира дека стоматолошкото образование ги исполнува барањата на CODA, но може да се направи и нешто повеќе што ќе ги исполни очекувањата на студентите во однос на глобалната стоматологија. Студентите сметаат дека се задоволни од сегашните напори за да се развие културната толеранција, но не се дадени наставни можности за да се развие глобална стоматологија. Филантропијата и волонтерството не се нужно поврзано со културната компетентност. Сепак, студентите веруваат дека глобалната стоматологија може да ги направи повеќе културно свесни, може да ја задоволи нивната желба за волонтирање во стоматологијата и да ги исполни на начин на кои во домашни услови не се прави.

Голям дел од анкетираниите студенти не чувствуваат дека стоматолошкото образование негува филантропија и се поставуваат прашања на различни начини. Што се однесува до очекувањата на студентите, студентите мислат дека стоматолошкиот факултет или колеџ покажуваат посветеност да се вклучат во глобалната стоматологија; сепак, ниту една од овие цели не е посебно наведена во мислите на двете школи. Од

These findings indicated a need for a global oral health course to be added to the dental curriculum.²⁷ Humanitarian educational trips to underserved communities can have a significant personal, professional, and social impact on dental students.²⁸

The missions may also increase cultural education, cross-cultural professional relationships, self-confidence, and public health awareness. They also offer dental students a valuable educational opportunity to make a significant contribution to improve oral health care in underserved rural communities around the globe.³⁴

There are reports that service-learning programs involving dental and faculty abroad may allow students to use their clinical skills in real-life situations, while providing students with structured time for reflection that may enhance teaching and foster civic responsibility in explicit partnership with the community.^{35,36}

They can also increase students' cultural awareness, cross-cultural communication skills and understanding of healthcare barriers faced by disparate groups.³⁸

The evidence suggests strongly that even though cross-cultural adaptability of students may be enhanced with cross-cultural training in the classroom, cross-cultural encounters are also needed to enable students to develop competency in providing cross-cultural health care.³⁷

In summation, the survey suggests that dental education is fulfilling CODA requirements, but could be doing more to fulfill students' expectations with regard to global dentistry. Students think they are satisfied with current efforts to make them culturally competent, but they are not being given curricular opportunities to do global dentistry.

Philanthropy and volunteerism are not necessarily related to being culturally competent. However, students do believe that doing global dentistry can make them more culturally aware, can satisfy their desire to do volunteer dentistry and fulfill them in ways that domestic involvement does not.

Many of the surveyed students did not feel that dental education cultivates philanthropy and it is asked several times in different ways. As to student expectations, the students think that dental schools show a commitment to engage them in global dentistry; yet neither of these goals is specifically stated in the missions of either school. Of further interest, although indirectly, is that the US students did not

дополнителни интерес е, иако индиректно, дека Студентите во САД не препознаваат дека Дај програмата Дајте им насмевка на децата може да биде задоволувачка колку што е вршење на добротворни активности во стоматологија во недоволно развиени заедници во странство.

Прашањето, според тоа е, како може стоматолошките факултети да учат за културна компетенција и, исто така посветување кон филантропијата? Културната компетентност не мора да ги прави осетливи студентите за економските диспаритети или да се посветат на подготвеност да служат на бедните пациенти од несебичност. Сиромаштијата, од друга страна може да биде домашна или глобална и не треба да се гледа далеку за се најде. Ангажирањето на стоматолошките студенти на локално ниво со делови на општеството со недоволен пристап до медицинска нега може да биде понатамошна стратегија за подготовка на волонтери за идни меѓународни мисии кога истовремено студентите локално третираат групите народ во државата со недостиг.^{39,40}

Идните студии треба да испитаат дали порастот на филантропијата, волонтерство и свеста за глобалната орална здравствена заштита доведува до подобра грижа за сиромашните групи на локално ниво; идентификуваат дополнителни меѓудржавни можности да се вклучат во интеркултурна комуникација; да се развие служба во прилагодувања кои им служат на различни пациенти бидејќи постојат докази кои покажуваат дека стоматолошките студенти кои ќе завршат со такви искуства се со поголема веројатност да им служат на недоволно третирани заедници во нивната клиничка пракса.^{39,40}

Заклучок

Студијата сугерира дека стоматолошките студенти ќе ја ценат можноста да се вклучат во меѓународната размена кои може, пак, да ги зголеми познавањата на студентите и самосвеста поврзани со културната компетенција. Тоа, исто така покажува дека стоматолошките студенти сакаат од нивните училишта да обезбедат форма на интерактивно учење во рамките на глобалната стоматологијата која ќе ја задоволи нивната желба да волонтираат за хуманитарни цели. Крајната цел на развојот на наставната програма поврзана со културна компетенција е да се намалат расните и етничките разлики во здравството, како во земјата така и во странство. Во исто време, меѓунационалната служба може да ги учи студентите на доблестите на филантропијата и волонтерството, додека учениците научат да помагаат еден на друг, без оглед на нивните разлики.

seem to recognize that Give Kids a Smile program can be as satisfying as performing charitable dentistry in underserved communities overseas.

The question, therefore, is how can dental schools teach cultural competence and also cultivate philanthropy?

Cultural competency does not necessarily sensitize students to economic disparities or cultivate a willingness to do dentistry for altruistic reasons. Poverty, on the other hand can be domestic as well as global and one does not have to look far to find it.

Involving dental students with underserved populations domestically may be a further strategy to prepare volunteers for future international efforts while addressing inequities at home.^{39,40}

Conclusion

The study suggests that dental students would value opportunities to engage in international exchanges which may, in turn, increase students' knowledge and self-awareness related to cultural competence.

It also demonstrates that dental students want their schools to provide them with a form of interactive learning in global dentistry that satisfies their desire to volunteer for humanitarian purposes.

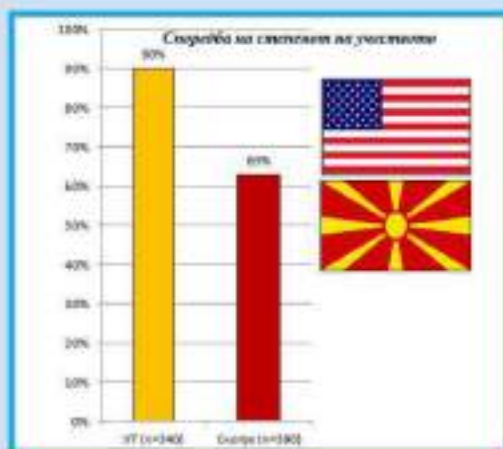
The ultimate goal of developing curriculum content around cultural competence is to reduce racial and ethnic health disparities, both domestically and abroad.

At the same time, cross-national clerkships may teach students the virtues of philanthropy and volunteerism, while students learn to serve each other, despite their diversity.

АНКЕТЕН ЛИСТ		ДА	НЕ	
1) Мислите ли дека мултикултурните средби наставни на факултетот по дентална медицина им помагаат на студентите да развијат разбирање, толерантност и почит меѓу различните народи?				
2) Верувате ли дека вашата обука по Дентална медицина Ве подготвува подобро да ги разберете и пените културолошки различните народи и/или да се справите со предизвиците врзани со грижата да се постигне подобро орално здравје?				
3) Сметате ли дека е важно денталното образование да Ве подучува во врска со културното образование?				
4) Сметате ли дека добродетелството и дарителството се важни особини на добро оформен и свестран стоматолог?				
5) Вашето дентално образование посебно Ве подучува за важноста на добродетелството и дарителството?				
6) Можете ли да посочите програма или курсе за време на Вашето образование, кои Ве учат добродетелството и дарителството? Ако одговорот е "ДА", молам посочете каква програма? Програма: _____				
7) Мисијата на повеќето стоматолошки факултети вклучува основни цели како: (а) обука на студентите да служат подобро на своите пациенти и општеството; (б) подготовка на студентите да ги одржуваат своите знаење и умеење во тек на нивната кариера; (в) да учествуваат во различни проучувања како составен дел од мисијата на училиштето; (г) да потврдат, дека грижата за пациентот е поврзана, во не и потчинета на мисиите на образованието и истражувањето. Сметате ли дека мисијата на денталниот факултет е врсана и со дополнителен ангажман за напредокот на глобалната стоматологија?				
8) Мислите ли дека денталниот факултет остварува адекватно мисијата поврзана со обуката на студентите за добродетелството на филантропијата и дарителството?				
9) Сметате ли дека Факултетот по дентална медицина адекватно ги остварува ангажманите за промовирање на глобалната стоматологија?				
10) Сметате ли дека морална должност на Факултетот по дентална медицина е да се работи активно за зголемување на нивото на грижата за оралното здравје од глобален аспект, кои се соочуваат со специфични економски и логистички бариери при побарувањето и понудата на основната стоматолошка заштита.				
11) Дали сметате дека е важно стоматолошките факултети да им обезбедат на учениците можности за учество во меѓународни мисии за размена				
12) Дали мислите дека денталниот факултет не поттикнува да барате или ви дава можност да бидете добротворец за да помогате на сиромашните заедници, кои не можат да си дозволат лекување на забите и / или немат пристап до стоматолошка грижа?				
13) Ако инаку е можно да учествувате во текот на учебната година во меѓународна програма за размена, со цел да се подигне стандардот на светската стоматологија и да се обезбеди основна здравствена грижа за усната празнина на сиромашните заедници во светот, дали би учествувале?				
14) Според Вас, дали би можела една повољна можност за меѓународна размена, која обезбедува клинички ротации и поле за размена на искуства, но економски оспорувани области на светот да го охрани глобалниот напредок на стоматологијата?				
15) Да им помогне на дивулжираните специјалисти да ги разбираат подобро културните и социо-економски особености на различните заедници?				
16) Да ги обучи учениците за значењето на дарителството и волонтерството?				
17) Дали мислите дека меѓународните можности за размена со други дентални факултети, би го подобрила вашето образование на начин кои не е предвиден во моментот?				
18) Дали мислите дека една можност за меѓународна размена, со познат еден семестар во странски стоматолошки факултет, би ви помогнала да ја разберете подобро културната разлика кај народите?				
19) Дали би можела една можност за меѓународна размена со дентален факултет во странство, да не научи за дарителството и волонтерството?				
20) Во моментот учествувате ли во некаква внатрешна стоматолошка мисија чија цел е добротворна?				
21) Во моментот учествувате ли во некоја меѓународна стоматолошка мисија чија цел е добротворна?				
22) Дали сметате дека можност за меѓународна размена за еден семестар може да не поттикне да учествувате во добротворна стоматолошка мисија во иднина?				
23. Вие сте:	II ДДМ	III ДДМ	IV ДДМ	V ДДМ

Слика 1

Picture 1

Слика 1

Picture 1

Курс	D1 (n=82)		D2 (n=82)		D3 (n=74)		D4 (n=69)		Општо (n=307)	
	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ
1	86.4%	13.6%	90.1%	9.8%	79.2%	20.8%	80.9%	19.1%	84.2%	15.8%
2	93.7%	6.3%	76.8%	23.2%	85.1%	14.9%	70.6%	29.4%	81.8%	18.2%
3	85.4%	14.6%	80.2%	19.8%	71.6%	28.4%	58.8%	41.2%	74.8%	25.2%
4	97.6%	2.4%	97.6%	2.4%	94.6%	5.4%	92.6%	7.4%	95.8%	4.2%
5	66.3%	33.8%	32.1%	67.9%	41.9%	58.1%	64.7%	35.3%	50.8%	49.2%
6	37.5%	62.5%	24.1%	75.9%	36.5%	63.5%	69.1%	30.9%	40.9%	59.1%
7	95.1%	4.9%	76.5%	23.5%	89.2%	10.8%	76.5%	23.5%	84.5%	15.5%
8	73.8%	26.3%	34.6%	65.4%	46.6%	53.4%	64.7%	35.3%	54.6%	45.4%
9	79.0%	21.0%	59.3%	40.7%	62.2%	37.8%	54.4%	45.6%	64.1%	35.9%
10	90.2%	9.8%	84.0%	16.0%	91.9%	8.1%	67.6%	32.4%	83.9%	16.1%
11	86.6%	13.4%	92.7%	7.3%	89.2%	10.8%	67.6%	32.4%	84.6%	15.4%
12	79.7%	20.3%	69.5%	30.5%	72.6%	27.4%	77.9%	22.1%	74.8%	25.2%
13	79.3%	20.7%	82.7%	17.3%	86.5%	13.5%	62.3%	37.7%	78.1%	21.9%
14	95.1%	4.9%	95.1%	4.9%	90.5%	9.5%	76.5%	23.5%	89.8%	10.2%
15	96.3%	3.7%	98.8%	1.2%	95.9%	4.1%	80.9%	19.1%	93.4%	6.6%
16	96.3%	3.7%	97.5%	2.5%	95.9%	4.1%	79.4%	20.6%	92.8%	7.2%
17	77.5%	22.5%	88.8%	11.3%	82.2%	17.8%	61.8%	38.2%	78.1%	21.9%
18	84.0%	16.0%	90.1%	9.9%	81.1%	18.9%	75.0%	25.0%	82.9%	17.1%
19	75.3%	24.7%	81.5%	18.5%	81.9%	18.1%	62.3%	37.7%	75.6%	24.4%
20	23.5%	76.5%	24.7%	75.3%	28.4%	71.6%	33.3%	66.7%	27.2%	72.8%
21	9.9%	90.1%	15.0%	85.0%	29.7%	70.3%	18.8%	81.2%	18.1%	81.9%
22	75.3%	24.7%	82.7%	17.3%	81.1%	18.9%	68.1%	31.9%	77.0%	23.0%
	ИДМ		ИДМ		IV ДМ		V ДМ курс		Општ процент	

Табела 1. Перцепции од студентите во УТ12

Table 1. Perceptions of students in UT12

Курс	D1 (n=35/84)		D2 (n=38/79)		D3 (n=103/152)		D4 (n=70/75)		Општо (n=246/390)	
Активност	41,7%		48,1%		67,8%		93,3%		63,1%	
Прашање	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ
1	80,0%	20,0%	73,7%	26,3%	88,3%	11,7%	92,8%	66,67%	86%	14%
2	97,1%	2,9%	84,2%	15,8%	81,6%	18,4%	65,7%	6,67%	80%	20%
3	82,9%	17,1%	81,6%	18,4%	66,9%	33,1%	65,7%	66,67%	72%	28%
4	82,9%	17,1%	89,5%	10,5%	93,2%	6,8%	87,1%	33,33%	89%	11%
5	62,9%	37,1%	71,0%	29,0%	56,3%	43,7%	58,6%	100%	60%	40%
6	34,3%	65,7%	26,3%	73,7%	14,6%	85,4%	47,1%	100%	28%	72%
7	80,0%	20,0%	60,5%	39,5%	64,1%	35,9%	72,9%	40,00%	68%	32%
8	62,9%	37,1%	47,4%	52,6%	25,2%	74,8%	0,00%	100%	43%	57%
9	74,3%	25,7%	52,6%	47,4%	44,7%	55,3%	0,00%	100%	54%	46%
10	91,4%	8,6%	94,7%	5,3%	87,4%	12,6%	26,67%	73,33%	90%	10%
11	88,6%	11,4%	84,2%	15,8%	99,0%	1,0%	100%	0,00%	91%	9%
12	77,1%	12,9%	55,3%	44,7%	39,8%	60,2%	26,67%	73,33%	52%	48%
13	97,1%	2,9%	94,7%	5,3%	99,0%	1,0%	66,67%	33,33%	95%	5%
14	77,1%	12,9%	73,7%	26,3%	85,4%	14,6%	26,67%	73,33%	83%	17%
15	77,1%	12,9%	76,3%	23,7%	87,4%	12,6%	93,33%	6,67%	83%	17%
16	74,3%	15,7%	84,2%	15,8%	89,3%	10,7%	26,67%	73,33%	84%	16%
17	80,0%	20,0%	86,8%	13,2%	92,2%	7,8%	93,33%	6,67%	85%	15%
18	88,6%	11,4%	92,1%	7,9%	92,2%	7,8%	93,33%	6,67%	89%	11%
19	91,4%	8,6%	73,7%	26,3%	84,5%	15,5%	0,00%	100%	82%	18%
20	45,7%	54,3%	47,4%	52,6%	33,0%	67,0%	0,00%	100%	39%	61%
21	48,6%	51,4%	28,9%	71,1%	14,6%	85,4%	0,00%	100%	27%	73%
22	80,0%	20,0%	86,8%	13,2%	87,4%	12,6%	6,67%	93,33%	84%	16%
	II ДДМ		III ДДМ		IV ДДМ		V ДДМ курс		Општ процент	

Табела 2. Перцепции од студентите на УКИМ

Table 2. Perceptions of students at UKIM

Курс	D1 (n=117)		D2 (n=120)		D3 (n=177)		D4 (n=139)		Општо (n=553)	
	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ	ДА	НЕ
1	83,8%	16,2%	84,2%	15,8%	83,0%	17,0%	86,3%	13,7%	87,4%	12,6%
2	92,3%	7,7%	79,2%	20,8%	83,0%	17,0%	67,6%	32,4%	85,0%	15,0%
3	84,6%	15,4%	80,0%	20,0%	70,6%	29,4%	61,9%	38,1%	76,2%	23,8%
4	93,2%	6,8%	95,0%	5,0%	93,8%	6,2%	89,2%	10,8%	92,8%	7,2%
5	64,1%	35,9%	44,2%	55,8%	50,3%	49,7%	61,2%	38,8%	54,6%	45,4%
6	35,9%	64,1%	24,2%	75,8%	23,7%	76,3%	57,6%	42,4%	34,9%	65,1%
7	83,8%	16,2%	70,8%	29,2%	74,6%	25,4%	74,1%	25,9%	75,6%	24,4%
8	69,2%	30,8%	38,3%	61,7%	33,9%	66,1%	61,2%	38,8%	49,2%	50,8%
9	76,9%	23,1%	56,7%	43,3%	52,0%	48,0%	55,4%	44,6%	59,1%	40,9%
10	90,6%	9,4%	86,7%	13,3%	89,3%	10,7%	78,4%	21,6%	86,2%	13,8%
11	87,2%	12,8%	90,0%	10,0%	94,9%	5,1%	75,5%	24,5%	87,3%	12,7%
12	76,9%	23,1%	65,0%	35,0%	53,1%	46,9%	66,9%	33,1%	64,2%	35,8%
13	84,6%	15,4%	85,8%	14,2%	93,8%	6,2%	74,8%	25,2%	85,4%	14,6%
14	88,9%	11,1%	87,5%	12,5%	87,6%	12,4%	80,6%	19,4%	86,1%	13,9%
15	89,7%	10,3%	90,8%	9,2%	91,0%	9,0%	82,0%	18,0%	88,4%	11,6%
16	88,9%	11,1%	92,5%	7,5%	92,1%	7,9%	79,1%	20,9%	88,2%	11,8%
17	76,9%	23,1%	86,7%	13,3%	87,6%	12,4%	68,3%	31,7%	80,3%	19,7%
18	84,6%	15,4%	90,0%	10,0%	87,6%	12,4%	76,4%	23,6%	85,4%	14,6%
19	79,5%	20,5%	78,3%	21,7%	82,5%	17,5%	79,1%	20,9%	77,8%	22,2%
20	29,9%	70,1%	31,7%	68,3%	31,1%	68,9%	36,7%	63,3%	32,4%	67,6%
21	21,4%	78,6%	27,5%	72,5%	20,9%	79,1%	26,6%	73,4%	23,9%	66,1%
22	76,1%	23,9%	83,3%	16,7%	84,7%	15,3%	74,1%	25,9%	80,0%	20,0%
	ИДМ		ИДМ		IV ДМ		V ДМ курс		Општ процент	

Табела 3. Резиме -Перцепции од студентите во УТ и во УКИМ

Table 3. Summary -Perceptions of students at UT and UKIM

Извештај извори на знаење за културна разновидност, филантропија и волонтирање						
Програма	D1	D2	D3	D4	Општо	%
Мобилна стоматолошка клиника-Bellevue Baptist Dental Van	0	1	0	8	9	5,21%
Јавен стоматолошка клиника во градот Jackson	0	0	2	3	5	
Добростворна програма "Дајте насмејка на децата"	0	1	0	0	1	
Здравствени изложби	0	0	1	0	1	
Мисионерска активност	0	0	1	0	1	6,19%
Колец - христијанско здружение	1	0	0	0	1	
Евангелски мисија "BCM" (Baptist Collegiate Ministries)	1	3	3	0	7	
Христијанска медицинска стоматолошка асоцијација "CMDA" (Christian Medical Dental Association)	0	3	0	0	3	
Добростворна засолниште "Target House" (Спонзорирана од компанијата Target Stores)	3	3	0	1	7	5,54%
Национална студентска стоматолошка асоцијација "SNDA" (Student National Dental Association)	1	0	3	0	4	
Американска студентска стоматолошка асоцијација "ASDA" (American Student Dental Association)	0	0	0	33	33	27,36%
Американска студентска владина асоцијација "ASGA" (American Student Government Association)	12	3	0	1	16	
Американска студентска владина асоцијација "ASGA" (American Student Government Association)	0	0	11	1	12	
Американска асоцијација на стоматолошки лекари жени "AAWD" (American Association of Women Dentists)	3	0	4	0	7	
Американска асоцијација на стоматолошки лекари жени "AAWD" (American Association of Women Dentists)	6	0	0	0	6	
Американска асоцијација на стоматолошки лекари жени "AAWD" (American Association of Women Dentists)	0	1	1	0	2	
Јавна стоматологија - курс	1	0	0	0	1	
Етика - курс	0	0	1	0	1	
Грипа за пациенти со специјални потреби - курс	0	0	0	1	1	
Вовед во стоматологијата - курс	0	0	0	1	1	
Етничка, социјална и религиозна разновидност - курс	0	1	0	0	1	
Предизвиците пред здравствена заштита - курс	1	0	0	0	1	
Патологија	0	0	0	1	1	
Курс по стоматологија - насочена кон пациентот	0	1	0	0	1	
Менаџмент на стоматолошката пракса	0	0	1	0	1	0,98%
Јавна стоматологија - курс	0	0	2	0	2	
Компјутерска стоматолошка симулација "DentSim"	34	22	32	51	139	
Стоматолошка хигиена	11,07%	7,17%	10,42%	16,61%	45,28%	
ЛЕГЕНДА						
Олшта програма спонзорирана од Универзитетот						
Добростворна мисија, спонзорирана од црква или приватна организација						
Студентски стоматолошки здруженија						
Содржина на наставната програма						
Разно						

Табела 4

Table 4

ЛИТЕРАТУРА

REFERENCES

1. Field MJ. Dental education at the crossroads: challenges and change. Washington DC: Institute of Medicine, Committee on the Future of Dental Education, National Academies Press, 1995.
2. American Dental Association. Future of dentistry: education chapter. J Am Coll Dent 2002;19(1):18-22.
3. Commission on Dental Accreditation. Accreditation standards for dental education programs. Chicago: American Dental Association, 2007.
4. Smedley BD, Butler AS, Bristow LR. In the nation's compelling interest: ensuring diversity in the health care workforce. Washington, DC: National Academies Press, 2004.
5. Smedley BD, Stith AY, Nelson AR, eds. Unequal treatment: confronting racial and ethnic disparities in health care. Washington, DC: National Academy Press, 2002.
6. Davis EL, Stewart DCL, Guelmann M, Wee AG, Beach JL, Crews KM, Callan RS. Serving the public good: challenges of dental education in the twenty-first century. J Dent Educ 2007; 71(8):1009-1019.
7. Formicola AJ, Stavisky J, Lewy R. Cultural competency: dentistry and medicine learning from one another. J Dent Educ 2003;67(8):869-875.
8. Rowland ML, Bean CY, Casamassimo PS. A snapshot of cultural competency education in U.S. dental schools. J Dent Educ 2006;70(9):982-990.
9. Saleh L, Kuthy RA, Chalkley Y, Mescher KM. An assessment of cross-cultural education in U.S. dental schools. J Dent Educ 2006; 70(6):610-623.
10. Pilcher ES, Charles LT, Lancaster CJ. Development and assessment of a cultural competency curriculum. J Dent Educ 2008;72(9):1020-1028.
11. Oral health in America: a report of the surgeon general. Rockville, MD: U.S. Department of Health and Human Services, National Institute of Dental and Craniofacial Research, National Institutes of Health, 2000. At: www.nidcr.nih.gov/DataStatistics/SurgeonGeneral/default.htm. Accessed: Sept 28, 2012.
12. Ivanoff CS, Ivanoff AE, Yaneva K, Hottel TL, Proctor HL. Student perceptions about the mission of dental schools to advance global dentistry and philanthropy. J Dent Educ 2013;77(10):1258-1269.
13. Kim JS, Dailey R. Biostatistics for oral healthcare. 1st ed. Ames, Iowa: Wiley Munksgaard, 2008.
14. Harkness JA. Improving the comparability of translation. In: Jowell R, Roberts C, Fitzgerald R, Eva G, eds. Measuring attitudes cross-nationally: lessons from the european social survey. London: Sage 2007:79-94.
15. Harkness JA. Questionnaire translation. In: JA Harkness JA, FJR Van de Vijver FJR, Mohler PPh, eds. Cross-cultural survey methods. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc., 2003:33-56.
16. Survey Research Center. Guidelines for best practice in cross-cultural surveys. Ann Arbor, MI: Survey Research Center, Institute for Social Research, University of Michigan, 2010. Retrieved January 17, 2012, from <http://www.csg.isr.umich.edu/>.
17. SurveyMonkey. Response rates & surveying techniques: tips to enhance survey respondent participation 2009. Retrieved January 25, 2012 from: http://s3.amazonaws.com/SurveyMonkeyFiles/Response_Rates.pdf
18. Nulty DD. The adequacy of response rates to online and paper surveys: what can be done? Assessment & Evaluation in Higher Education 2008;33(3):301-314.

19. Putnam RD, Yonish S. How important is response rate? An evaluation of a "mail panel" survey archive. Working Paper. Cambridge, MA: JFK School of Government, Harvard University, 1999.
20. Scott K, Kennedy C, Dimock M, Best J, Craighill P. Gauging the impact of growing nonresponse on estimates from a national rdd telephone survey. *Public Opinion Quarterly* 2006;70(5):759-779.
21. Holbrook AL, Krosnick JA, Pfent A. The causes and consequences of response rates in surveys by the news media and government contractor survey research firms. In: Lepkowski JM, Tucker C, Brick JM, De Leeuw ED, Japec L, Lavrakas PJ, Link MW, Sangster RL, eds. *Advances in telephone survey methodology*. New York: Wiley, 2007.
22. Hewlett ER, Davidson PL, Nakazono TT, Baumeister SE, Carreon DC, Freed JR. Effect of school environment on dental students' perceptions of cultural competency curricula and preparedness to care for diverse populations. *J Dent Educ* 2007;71(6):810-818.
23. Gundersen D, Bhagavatula P, Pruszynski JE, Okunseri C. Dental students' perceptions of self-efficacy and cultural competence with school-based programs. *J Dent Educ* 2012;76(9):1175-1182.
24. Altschuler L, Sussman NM, Kachur E. Assessing changes in intercultural sensitivity among physician trainees using the intercultural development inventory. *Int J Intercultural Relations* 2003;27(4):387-401.
25. Novak KF, Whitehead AW, Close JM, Kaplan AL. Students' perceived importance of diversity exposure and training in dental education. *J Dent Educ* 2004;68(3):355-360.
26. Smith CS, Ester TV, Inglehart MR. Dental education and care for underserved patients: an analysis of students' intentions and alumni behavior. *J Dent Educ* 2006;70(4):398-408.
27. Broder HL, Janal M. Promoting interpersonal skills and cultural sensitivity among dental students. *J Dent Educ* 2006;70(4):409-416.
28. Nakazono TT, Davidson PL, Andersen RM. Oral health belief in diverse populations. *Adv Dent Res* 1997;11(2):235-244.
29. Damiano PC, Brown ER, Johnson JD, Scheetz JP. Factors affecting dentist participation in a state Medicaid program. *J Dent Educ* 1990;54(11):638-643.
30. Eklund SA, Pittman JL, Clark SJ. Michigan Medicaid's Healthy Kids dental program: an assessment of the first twelve months. *J Am Dent Assoc* 2003;134(11):1509-1515.
31. Thind A, Atchison K, Andersen R. What determines positive student perceptions of extramural clinical rotations? An analysis using 2003 ADEA senior survey data. *J Dent Educ* 2005;69(3):355-362.
32. Singh A, Purohit B. Global oral health course: Perception among dental students in central India. *Eur J Dent* 2012;6(3):295-301.
33. Bimstein E, Gardner QW, Riley JL, Gibson RW. Educational, personal, and cultural attributes of dental students' humanitarian trips to Latin America. *J Dent Educ* 2008;72(12):1493-1509.
34. Wynn LA, Krause DW, Kucine A, Trehan P, Goren AD, Colosi DC. Evolution of a humanitarian dental mission to Madagascar from 1999 to 2008. *J Dent Educ* 2010;74(3):289-296.
35. Martinez-Mier EA, Soto-Rojas AE, Stelzner SM, Lorant DE, Riner ME, Yoder KM. An international, multidisciplinary, service-learning program: an option in the dental school curriculum. *Educ Health* 2011;24(1):259.
36. Rubin RW. Developing cultural competence and social responsibility in preclinical dental students. *J Dent Educ* 2004;68(4):460-467.

37. Magee KW, Darby ML, Connolly IM, Thomson E. Cultural adaptability of dental hygiene students in the United States: a pilot study. *J Dent Hyg* 2004;78(1):22-29.
38. Huang C, Bian Z, Tai B, Fan M, Chiu-Yin K. Dental education in Wuhan, China: challenges and changes. *JDE* 2007;71(2):304-311.
39. Berg R, Berkey DB. University of Colorado School of Dentistry's advanced clinical training and service program. *J Dent Educ* 1999;63(12):938-943.
40. Graham BS. Educating dental students about oral health care access disparities. *J Dent Educ* 2006;70(11):1208-1211.